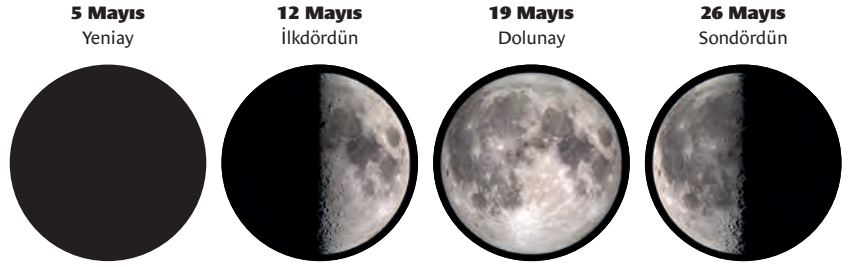

Gökyüzü

Alp Akoğlu [alp.akoglu@tubitak.gov.tr

Instagram: amator_astronomi

Gökyüzündeki Çalgı: Lir

Mayıs akşamları kuzeydoğu ufkunun üzerinde parlak bir yıldız olan Vega'yı görürüz. Vega yaz gökyüzünün en parlak yıldızıdır. Lir Takımyıldızı'nda bulunur ve Yaz Üçgeni'nin köşelerinden birini oluşturur. Yunan mitolojisinde, üstün müzik yeteneği olan Orfe'nin lirini simgeleyen bu takımyıldız yaz ve sonbahar ayları boyunca gökyüzümüzü süsleyecek. Haydi gelin bu küçük ama zengin takımyıldız biraz daha tanıyalım.

Lir'in parlak yıldızı Vega bize görece yakın yıldızlardan biridir. 26 ışık yılı ötedeki bu yıldız, yaklaşık üç Güneş kütlelerinde olsa da ondan yaklaşık 50 kat parlaktır. Genç bir yıldız olan Vega, yaklaşık 450 milyon yaşındadır.

Lir, küçük bir takımyıldız olmasına karşın birçok ilginç gökcismine barındırır. Bunlardan biri, çift yıldız olan Epsilon (ϵ) Lir'dir. Epsilon Lir'in bileşenleri, yine birer çift yıldız olan Epsilon 1 ve Epsilon 2 yıldızlarıdır. Epsilon 1 ve Epsilon 2 havanın temiz ve açık olduğu gecelerde çıplak gözle seçilebilir. Bu çifte bir teleskopla bakarsanız birer çift yıldız olduklarını görebilirsiniz. Bu dördünün her bir üyesi yaklaşık aynı parlaklıktadır.

Lir'deki bir başka çift yıldız olan Şeliak yani Beta (β) Lir'in bir bileşeni çok sönüktür. Bu çiftin ilginç bir özelliği var: Yıldızlar birbirlerinin çevresinde dolanır ve bu hareketi yaparken birbirlerinin önünden geçer. Her 13 günde bir sönük yıldız parlak olanın önünden geçer. O günlerde Beta Lir'in parlaklığı belirgin biçimde azalır.

Takımyıldızın bir diğer yıldızı Delta (δ) Lir de bir çift yıldız. Bir kırmızı devden ve bir mavi yıldızdan oluşan Delta Lir'in bileşenleri bir dürbünle kolaylıkla seçilebilir.

Lir Takımyıldızı gökyüzünde küçük bir alan kaplamasına karşın

derin gökyüzü cisimlerinin en ünlülerinden biri olan Yüzük Bulutsusu'na (M57) ev sahipliği yapar. 2000 ışık yılı ötede yer alan bulutsu, patlamış bir yıldızın kalıntısıdır. Teleskopla bakıldığında, bulutsunun halka biçimi açıkça görülür. Bulutsu ışık kirliliği olmayan bir yerden dürbünle de görülebilir. Ancak bulutsunun halka biçimini ayırt etmek çok zordur. Daha çok bulanık bir yıldız gibi görünür. Dürbünle halka biçimini görmek zor olsa da bulutsunun yerini bulmak kolay: Sulafat ve Şeliak yıldızlarının tam ortasına bakmanız yeterli!

Yukarıda solda Lir Takımyıldızı'nı görüyorsunuz. Gökyüzünün en güzel gezegenimsi bulutsularından biri olan Yüzük Bulutsusu (sağda) Sulafat ve Şeliak'ın arasında yer alır.